

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 juni 2013

Mål nr

Ö 2926-12

KLAGANDE

EBN i Göteborg Aktiebolag, 556420-0680

Stålverksgatan 14

417 07 Göteborg

Ombud: Advokat OW och advokat TT

MOTPART

SSYS av den 01.10.2010 AB, 556668-2752

c/o Advokatfirman Engström & Co AB

Kansligatan 1

211 22 Malmö

Ombud: Advokat HL

SAKEN

Rättegångshinder

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2012-05-28 i mål Ö 4836-11

Dok.Id 79915

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut och med undanröjande av tingsrättens beslut avslår Högsta domstolen SSYS av den 01.10.2010 AB:s avvisningsyrkande. Vidare befrias EBN i Göteborg Aktiebolag från att ersätta SSYS:s rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Frågan om ersättning för rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen ska prövas av tingsrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EBN i Göteborg Aktiebolag har yrkat att Högsta domstolen ogillar SSYS av den 01.10.2010 AB:s invändning om rättegångshinder.

EBN har vidare yrkat att Högsta domstolen befriar EBN från att ersätta SSYS:s rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt tillerkänner EBN ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

SSYS har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

1. EBN sålde fordon på uppdrag av SSYS enligt ett återförsäljaravtal och ett kommissionsavtal. Sedan samarbetet hade upphört ansökte SSYS om stämning vid Göteborgs tingsrätt och yrkade i första hand att tingsrätten skulle

förklara att SSYS hade bättre rätt än EBN till två fordon. I andra hand yrkade SSYS att tingsrätten skulle förplikta EBN att betala ca 500 000 kr för fordonen.

2. EBN invände att betalning för fordonen hade erlagts genom kvittning med en fordran på skadestånd på grund av brott mot parternas avtal. Senare under handläggningen ansökte EBN om genstämning avseende motfordringen och yrkade att tingsrätten skulle förplikta SSYS att till EBN betala drygt 3 miljoner kr.

3. I kommissionsavtalet finns det en skiljeklausul och i återförsäljaravtalet en prorogationsklausul. SSYS åberopade dessa och yrkade att genkäröålet skulle avvisas därför att Göteborgs tingsrätt inte var behörig att pröva detta (jfr 10 kap. 16 § och 17 a § rättegångsbalken samt 4 § lagen, 1999:116, om skiljeförfarande). I vart fall skulle genkäröålet avvisas på den grunden att det inte uppfyller de krav som anges i 14 kap. 3 § rättegångsbalken. EBN bestred avvisningsyrkandet och gjorde gällande att SSYS inte fick åberopa tvistlösningsklausulerna.

4. Tingsrätten biföll avvisningsyrkandet med hänvisning till tvistlösningsklausulerna, och hovrätten har avslagit EBN:s överklagande av det beslutet.

5. Enligt 14 kap. 3 § rättegångsbalken får en svarande till gemensam handläggning med huvudkäröålet väcka talan mot käranden angående samma sak, en sak som har gemenskap med denna respektive, om käröålet går ut på betalningsskyldighet, en fordran som kan gå i avräkning mot kärändens fordran. Om en motfordran ska prövas kvittningsvis, så får ett genkärösmål rörande fordringen anses ha en sådan gemenskap med huvudkäröålet att genkäröålet är tillåtet. Genkäröålet ska således inte avvisas på den grunden att det inte uppfyller de krav som anges i 14 kap. 3 §

rättegångsbalken. Det leder till frågan om tvistlösningsklausulerna hindrar EBN:s genkärsmål.

6. Om i en rättegång svaranden gör en kvittningsinvändning avseende en motfordran som omfattas av ett tvistlösningsavtal (skiljeavtal eller proro-gationsavtal som anvisar annan domstol), så kan motfordringen inte mot kärandens bestridande prövas materiellt i rättegången. Omfattas emellertid också huvudfordran av tvistlösningsavtalet så hindrar detta inte svaranden från att i rättegången göra gällande kvittning med motfordringen även om det innebär en materiell prövning av denna (jfr i fråga om skiljeavtal NJA 1972 s. 458).

7. Frågan här är emellertid om ett tvistlösningsavtal, när det har förlorat sin verkan så långt att domstolen ska pröva en kvittningsinvändning avseende en motfordran som omfattas av avtalet, hindrar att svaranden i den pågående rättegången kan få en fullgörelsedom på motfordringen till den del denna inte kvittas bort.

8. Om genstämning inte får ske, så tvingas svaranden till två rättsliga förfaranden för att få en sådan fullgörelsedom. Det kan föranleda komplicerade frågor rörande lis pendens och res judicata, som ytterligare försvårar för svaranden att komma till sin rätt. Till detta kommer att två rättsliga förfaranden rörande en och samma fordring allmänt sett är dålig processekonomi.

9. Kvittningsrätten har på olika sätt getts en stark ställning i rättsordningen. Det gäller också i processuellt hänseende, bl.a. genom att en dom ska ges sammanhållet över huvudfordringen och motfordringen (17 kap. 4 § rättegångsbalken och 29 § första stycket lagen om skiljeförfarande). Det är mindre förenligt med kvittningsrättens starka ställning att en svarande i en situation som den förevarande måste föra två processer, om han utöver att utöva sin kvittningsrätt vill ha en fullgörelsedom på motfordringen.

10. Mot bakgrund av det anförda bör gälla, att om en domstol är behörig att pröva en gjord kvittningsinvändning trots att motfordringen omfattas av ett tvistlösningsavtal, så får svaranden utan hinder av avtalet i samma rättegång föra en fullgörelsetalan avseende fordringen.

11. Den fordring som avses med EBN:s genstämning är åberopad till kvittning. Kvittningsinvändningen får prövas i målet, antingen därför att motfordringen omfattas av samma tvistlösningsklausul som huvudfordringen eller därför att – om så inte är fallet – SSYS inte har invänt mot en prövning av invändningen. EBN:s genstämning ska därför inte avvisas.

12. Frågan om ersättning för rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen ska prövas av tingsrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström (referent), Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Svante O. Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Ylva Svensson